

บางกระทมนำชม : ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม
อำเภอบางกระทม จังหวัดพิษณุโลก

BANG KRATHUM NA CHOM : STRATEGIES FOR BUDDHISH AND CULTURAL TOURISM
DEVELOPMENT IN BANG KRATHUM DISTRICT PHITSANULOK PROVINCE

พระครูรัตนสุตาภรณ์¹, พระราชรัตนสุธี และพระมหาเทพประภาส มากคล้าย

Phrakrurattanasutaphorn¹, Phrarajrattanasudhi and Phramahatevaprakas

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhachinaraj Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: tandej@hotmail.com¹

Received 17 March 2024; Revised 4 November 2024; Accepted 4 November 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพบริบททั่วไป และวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรคทางการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทม จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทม จังหวัดพิษณุโลก แบบมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทม จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้นำชุมชน ประชาชน และหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 40 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) อำเภอบางกระทม จังหวัดพิษณุโลก มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นและน่าสนใจ 5 แห่ง ได้แก่ วัดสนามคลีตะวันตก วัดไพรสวรรค์ วัดโคกสลด วัดตายม และวัดยานยาวพื้นที่อำเภอบางกระทมมีศักยภาพสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมได้ 2) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม แบบมีส่วนร่วมของชุมชน จะต้องมีการพัฒนาต่างๆ คือ ด้านการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว และด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม แบบบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักพุทธธรรมสัปปายะ 7 มาบูรณาการ ทำให้ได้กลยุทธ์การจัดการเชิงยุทธศาสตร์ 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การพัฒนาด้านกายภาพ กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากร กลยุทธ์การมีส่วนร่วม และกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์และบริการ

คำสำคัญ: อำเภอบางกระทม, ยุทธศาสตร์การพัฒนา, การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา

Abstract

This aims of this research were 1) Study general context and with analyzing the strengths, weaknesses, opportunities, and obstacles of Buddhist and cultural tourism in Bang Krathum District. Phitsanulok Province. 2) Develop Buddhist and cultural tourism in Bang Krathum District. Phitsanulok Province by community participation and 3) Propose strategies for developing Buddhist and cultural tourism in Bang Krathum District Phitsanulok Province integrated to Buddhism principles. It is qualitative research. The concept of development has been studied as a research framework. Key informants were 40 community leaders, citizens, and government agencies. Use a purposive selection method. The tool used in the research was an interview form. Data were analyzed using content analysis and written descriptive narratives.

The findings revealed that; 1) Bang Krathum District Phitsanulok Province, there are Buddhist and cultural for tourist attractions. There are five potential locations suit for developing into Buddhist and cultural for tourist attractions such as Wat Sanam Khli Tawan Tok, Wat Phai Suwan, Wat Khok Salut, Wat Tayom and Wat Yanyao. The Bang Krathum District area was the potential for developing as Buddhist and cultural tourism. 2) Development of Buddhist and Cultural Tourism with community participation. Must be developed in various aspects: Tourism program organization, accessibility, attractiveness, facilities, tourism promotion activities and tourism service. 3) Strategies for developing Buddhist and cultural tourism to Buddhism principles by applied the principles of Buddhism Sappaya 7, integrated with World Tourism Organization principles for tourism sustainable development. The result shown that 4 strategic management strategies consist of physical development strategies, Resource development strategies, Participation strategies, public relations and service strategies

Keywords: Bang Krathum District, Development Strategy, Buddhist Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ปัญหาการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย เพราะการละเลยและไม่เห็นคุณค่าจากคนไทยในปัจจุบัน และส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการจัดการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการพัฒนาถ่ายทอด เพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้ให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยหาแนวทางพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในลักษณะของสินค้าบริการ และกิจกรรมการสนับสนุนให้จังหวัดต่างๆ สามารถบริหาร และพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัด/กลุ่มจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและการส่งเสริม การตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพจน นำมาสู่การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอกระทุ่มแบนจังหวัดสมุทรสาคร” เพื่อศึกษาการบริหาร

จัดการการท่องเที่ยวภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น (PhrakruSakhonKunaporn, 2023).

จากการรายงานผลการแพร่ระบาดของโรคในประเทศไทยในกลางปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ประเทศไทยอยู่ในจุดที่ได้รับการยอมรับเรื่องการป้องกันโรคระบาดจากนานาชาติและวิถีชุมชนชนบทเป็นส่วนหนึ่งที่โอบอุ้มรากฐานของการดำเนินไปของเศรษฐกิจในฐานะรากภายใต้วิกฤต (National Health Commission, 2022) ทำให้พบว่าจุดแข็งของชุมชนบนฐานของการใช้ความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในชนบทไทยทั้งในด้านวัฒนธรรม ประเพณี การสร้างอัตลักษณ์ ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม ที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ สามารถปรับตัวเรียนรู้เพื่อการอยู่รอดทั้งของบุคคลชุมชนและสังคม จึงแสดงได้ประจักษ์ชัดว่าภายใต้วิกฤตทั้งทางเศรษฐกิจหรือสาธารณสุข ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงและอยู่รอดของชุมชนไทย

“บางกระท่อม” เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดพิษณุโลกอยู่ทางใต้สุดของจังหวัดเขตติดต่อกับจังหวัดพิจิตร เมื่อพูดถึงข้อมูลหรือเรื่องราวทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลกแล้ว ทุกคนก็จะไปศึกษาไปที่ความเป็นเมืองเก่าแก่และธรรมชาติที่งดงามของเมืองพิษณุโลกและภูเขาทางตะวันออก ในขณะเดียวกันแทบไม่มีใครจะกล่าวถึงข้อมูลทางประวัติศาสตร์โบราณคดีในเขตอำเภอบางกระท่อมเลย ทั้งที่ในเขตอำเภอบางกระท่อมมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมจำนวนมาก (Saenkhram, T., 2011) และเป็นแหล่งผลิตกล้วยตากซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงของจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีความน่าสนใจไม่น้อย จึงเป็นเสมือนพื้นที่ที่ถูกลืมของนักท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านนี้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระท่อมที่ควรศึกษาเพื่อยุทธศาสตร์การพัฒนาของชุมชนภายใต้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภอบางกระท่อม จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นพื้นที่อำเภอรอยต่อกับจังหวัดพิษณุโลกจังหวัดพิจิตรที่ชุมชนสามารถบริหารจัดการจนอยู่รอดได้ภายใต้วิกฤตดังกล่าว ในขณะเดียวกัน งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระท่อม จังหวัดพิษณุโลก แบบบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อให้หน่วยงานราชการในท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในท้องที่อำเภอบางกระท่อม จังหวัดพิษณุโลก นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระท่อมในอนาคตต่อไป อีกทั้งบริบทพื้นที่ยังมีความหลากหลายสามารถนำปัจจัยการผลิตที่มีในพื้นที่มาเป็นจุดแข็งด้านภูมิปัญญาวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่สำคัญอำเภอบางกระท่อมของจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิชาการค้นคว้าศักยภาพและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพื่อสร้างชุดความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนเพื่อสร้างศักยภาพเชื่อมโยงท่องเที่ยวเชิงชุมชน ภายใต้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของอำเภอบางกระท่อม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพบริบททั่วไป และวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรคทางการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระท่อม จังหวัดพิษณุโลก

2) เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบมีส่วนร่วมของชุมชน

3) เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนา

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และใช้แนวคิดของ Misra, Jonjo (1981), Ponsri (2002) และ Freire (1972) เป็นกรอบในการวิจัยเพราะ การพัฒนาว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์ต้องการทำให้ดีขึ้นตามความคิดของตน เป็นการเจริญขึ้นของระดับองค์การทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็น การทำลายรูปแบบของโครงสร้างทางสังคมแบบเก่า และการเปลี่ยนแปลงจะเริ่มจากการจัดระบบในส่วนบนของ องค์การแล้วแผ่ขยายซึ่มลงสู่ส่วนล่าง และดำเนินเรื่อยไปจนครอบคลุมองค์การอย่างกลมกลืน กระบวนการนั้นจะ ไม่ใช่สภาวะการณ์ใดสภาวะการณ์หนึ่งกระบวนการจะอ้างอิงถึงค่านิยมต่างๆ เป็นพื้นฐาน และค่านิยมต่างๆ นั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบมีส่วนร่วมของชุมชน จึงต้องอาศัยแนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจะส่งผล ให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการ จัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชน เข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มี แนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะรุกคืบเข้าไปถึง หรือต้องการเปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ให้มีการ สร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจการตัดสินใจ โดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อมและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนไป พร้อมกัน ในช่วง 2 - 3 ปี ที่ผ่านมาคำว่า Community-based Tourism : CBT การท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนเป็นฐาน การบริหารจัดการ "การท่องเที่ยวโดยชุมชน" เป็นที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายๆความหมาย ความ เข้าใจและประสบการณ์ ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ เป็นเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดการด้านโฮมสเตย์ ที่ต้องมี “ชุมชน” เป็นส่วนประกอบสำคัญ (Tourism Authority of Thailand, 2008) เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและ วัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนา จึงต้องใช้แนวคิดเกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์มาเป็นขอบข่ายในการศึกษาเป็นแผนการดำเนินงานที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบซึ่งมีองค์ประกอบต่างๆ สัมพันธ์สอดคล้องกัน เป็นแผนที่มิวิสัยทัศน์หรือภาพฝันที่วาดไว้ เป็นการร่วมจิต มีเป้าประสงค์อันแสดงถึง เจตจำนงค์ร่วมของทุกฝ่าย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ วิเคราะห์สถานการณ์ที่ผ่านมา วิเคราะห์ทรัพยากร ทุนต่างๆ อันเป็นศักยภาพหรือความสามารถที่ยังไม่ได้พัฒนาหรือยังไม่ได้พัฒนาเต็มที่ หรือที่ยังซ่อนเร้นอยู่ แผน

ยุทธศาสตร์ที่ดีเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการวางแผนที่ดี บริหารจัดการแผนอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดเป็นประสิทธิผลที่ปรากฏจริง เป็นแผนที่มีเป้าประสงค์ดี ก่อให้เกิดการร่วมมือ มีหลักการดีก่อให้เกิดการร่วมคิด มีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (Tirakanan, S. 2008).

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 7 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อตั้งพระพุทธรูปและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบบูรณาการตามแนวพระพุทธรูป

ขั้นตอนที่ 2 ลงภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการการพัฒนาก่อตั้งพระพุทธรูปและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน องค์กร/สถาบันการศึกษา การวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมและท่องเที่ยวในชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้แทนเครือข่ายที่เข้าร่วมเป็นแกนนำในการสืบค้นภูมิปัญญา และต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 40 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา เน้นการศึกษาวเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ

1) การสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกปลายเปิด โดยกำหนด แกนนำชุมชน ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง

2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย โดยดำเนินการร่วมกับแกนนำชุมชน ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบางกระทุ่ม

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) การลงพื้นที่ในอำเภอบางกระทุ่ม โดยการนำของแกนนำชุมชน ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยลงพื้นที่ด้วยตนเอง

2) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับแกนนำชุมชน ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

3) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร จากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบางกระทุ่ม

4) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแล้ว จากนั้นผู้วิจัยจะได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษา และการนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายการพัฒนาชุดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพบริบททั่วไป และวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรคทางการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ในท้องที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นและน่าสนใจ มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมได้ 5 แห่ง ดังนี้

1.1 วัดสนามคลีตะวันตก อยู่ริมฝั่งแม่น้ำน่านทางทิศตะวันตกในเขตบ้านสนามคลี ตำบลสนามคลี ภายในวัดสนามคลีตะวันตกมีโบราณสถานที่น่าสนใจและมีความสำคัญ คือ วิหาร ซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะสร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีภาพจิตรกรรมทั้งภายในและภายนอก ภายในวิหารมีพระประธานเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นลงรักปิดทอง ปางมารวิชัย ศิลปะรัตนโกสินทร์ตอนต้น ฝีมือช่างท้องถิ่น ภาพจิตรกรรมภายในวิหารเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ มีความงดงามและน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ภาพเหล่านี้น่าจะเขียนขึ้นในสมัยรัชการที่ 4-6 เนื่องจากว่ามีภาพธงช้างเผือกปรากฏอยู่ในงานจิตรกรรมด้วย ตามเสาวิหารจะเป็นลายพุ่มข้าวบิณฑ์ บนเพดานมีลายดาวเพดานประดับอยู่ทั่วพื้นเพดาน นอกจากนี้ ยังมีโบสถ์ซึ่งสร้างทับฐานวิหารเก่า ภายในเป็นที่ประดิษฐาน “หลวงพ่อโต” พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประจำวัดซึ่งเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นลงรักปิดทอง ปางมารวิชัย ศิลปะอยุธยา ฝีมือช่างท้องถิ่น

1.2 วัดไพรสุวรรณ อยู่ริมฝั่งแม่น้ำน่านทางทิศตะวันออกในเขตบ้านย่านโนนไพร ตำบลบ้านไร่ วัดไพรสุวรรณเป็นวัดเก่าแก่ภายในวัดพบโบราณวัตถุสถานที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมสำคัญ ๆ เช่น โบสถ์ สันนิษฐานว่าบูรณะขึ้นใหม่จากโบสถ์หลังเก่าสมัยอยุธยาที่มีสภาพทรุดโทรมในปี พ.ศ.2465 เป็นรูปแบบศิลปะคล้ายอาคารทรงโถงสมัยสุโขทัย หันหน้าไปทางตะวันออก ผิดกับวัดอื่นๆ ในแถบนี้ที่ปกติมักจะหันลงแม่น้ำซึ่งอยู่ทางตะวันตก มีข้อฟ้าเป็นรูปพญานาค ประดับไม้แกะสลักสวยงามเป็นลายนาคเกี่ยวผสมกับลายนกไม้ฝีมือช่างจากสุโขทัย ตามผนังมี

จิตรกรรมฝาผนังเรื่องพุทธประวัติและทศชาติ หน้าบันแกะสลักด้วยไม้เป็นลวดลายต่างๆ ส่วนหลังคามีการบูรณะและเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง ภายในโบสถ์เป็นที่ประดิษฐาน “หลวงพ่อพะชร” ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศิลปะจีน ปางฉันสมอ ขนาดหน้าตักกว้าง 19 นิ้ว นอกจากนี้ ในวัดไพสุวรรณยังมีหลวงพ่อแปด ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสำริดศิลปะสุโขทัย ปางสมาธิหน้าตักกว้าง 3 ศอก สูง 4 ศอก และหลวงพ่opakแดง พระพุทธรูปศิลปะอยุธยา ทาปากสีแดง ประดิษฐานที่หอสวดมนต์ ที่หน้าโบสถ์ยังมีเจดีย์เก่าอายุราว 80-100 ปีอยู่องค์หนึ่ง

1.3 วัดโคกสลุด อยู่ริมฝั่งแม่น้ำน่านทางทิศตะวันตก ในเขตบ้านโคกสลุด ตำบลบ้านไร่ เป็นวัดโบราณ น่าจะสร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง-ตอนปลาย ภายในวัดมีโบราณวัตถุสถานที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมสำคัญและน่าสนใจ เช่น วิหาร เข้าใจว่าคงได้รับการซ่อมแซมมาหลายครั้งแล้ว เป็นอาคารทรงสูง ยกพื้นก่ออิฐฉาบปูน ตามผนังวิหารมีลายปูนปั้นประดับอยู่บ้างเล็กน้อย ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐาน “หลวงพ่อดโต” พระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย ศิลปะพื้นบ้าน คงซ่อมแซมมาจากองค์เดิมที่น่าจะเป็นศิลปะอยุธยา และมีรอยพระพุทธรูปบาทจำลองหล่อด้วยสำริด ศิลปะรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประดิษฐานอยู่หน้าพระประธานอีกด้วย สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ หอระฆัง เป็นอาคารทรงสี่เหลี่ยม หลังคา ช่อ 2 ชั้นยอดเรียวยแหลมคล้ายพีระมิด สูงประมาณ 6 เมตร ซึ่งเป็นศิลปะฝีมือช่างพื้นบ้านที่หาชมได้ยากยิ่ง

1.4 วัดตายม อยู่ใกล้กับคลองตายมในเขตบ้านวัดตายม ตำบลวัดตายม อำเภอบางกระทุ่ม ภายในวัดเป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อยม พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองชาวบ้านวัดตายมและชาวพิษณุโลก หลวงพ่อยมเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ ปางมารวิชัย มีพุทธลักษณะพุทธศิลป์ที่งดงาม หน้าตักกว้าง 4 ศอก 1 คืบ ความสูงจากฐานกลีบบัวถึงยอดพระเกศ 5 ศอก เป็นพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัย มีพุทธลักษณะพระพักตร์เป็นรูปไข่ มีพระขนงโก่ง พระนาสิกเป็นสันและจุ่มลงสวยงามอย่างสุโขทัย แยมพระโอษฐ์อย่างพระพุทธรูปที่พบในเขตเมืองสุโขทัย เป็นที่เคารพศรัทธาของชาวบางกระทุ่มและชาวบ้านใกล้เคียงเป็นอย่างมาก ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปีจะมีงานปิดทองหลวงพ่อยม ซึ่งถือเป็นงานประจำปีที่ยิ่งใหญ่งานหนึ่งของอำเภอบางกระทุ่ม

1.5 วัดย่านยาว อยู่ริมฝั่งแม่น้ำน่านทางทิศตะวันตก ในเขตบ้านย่านยาว ตำบลโคกสลุด อำเภอบางกระทุ่ม ภายในวัดยังมีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ชาวบ้านเรียกว่า “หลวงพ่อพะชร” เป็นพระพุทธรูปสำริดประทับนั่งปางมารวิชัย มีพุทธศิลป์คล้ายกับพระพุทธรูปสุโขทัยหมวดใหญ่มีอยู่ทั่วไปเป็นลักษณะศิลปะสุโขทัยโดยเฉพาะ พระพุทธรูปหลวงพ่อพะชร วัดย่านยาว ถือเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวอำเภอบางกระทุ่มและใกล้เคียงให้ความเคารพศรัทธาเป็นอย่างมากอีกองค์หนึ่ง

เมื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรคทางการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก สามารถวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรคทางการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ได้ดังนี้

1. จุดเด่น อำเภอบางกระทุ่มมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมที่เป็นวัดหรือศาสนสถานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ทั้งยังเป็นแหล่งผลิตกล้วยตากซึ่งเป็นสินค้าที่ระลึกหรือผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดพิษณุโลก

2. จุดด้อย อำเภอบางกระทุ่มยังขาดการบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างสูงสุด ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือ

เครือข่ายในท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ทำให้ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจและเล็งเห็นคุณค่า ตลอดจนรายได้ที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ขาดแนวทางการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่น

3. โอกาส อำเภอบางกระทุ่มมีการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงามน่าเที่ยว ตลอดจนพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก ปลอดภัย และรวดเร็ว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีการส่งเสริมและสนับสนุนวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมต่อกันได้ โดยอาศัยเส้นทางเรือตามแม่น้ำน่าน เป็นการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว

4. อุปสรรค จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่านักท่องเที่ยวไม่นิยมมาท่องเที่ยวในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากไม่มีข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวของอำเภอบางกระทุ่ม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่มมีความโดดเด่นน้อย

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมสามารถเป็นผลิตภัณฑ์ในการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นอำเภอบางกระทุ่มได้ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมของประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวอีกด้วย กระแสการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเชิงบวกที่ชัดเจนที่สุดซึ่งเกิดจากการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม เพราะหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นว่าเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่น่าเสนอขายให้นักท่องเที่ยวได้ หน่วยงานต่างๆ จึงได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนท้องถิ่นหรือพื้นที่ประเพณีที่กำลังสูญหาย อนุรักษ์โบราณสถานต่างๆ

คนท้องถิ่นในอำเภอบางกระทุ่มมักจะปรับตัววัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นให้สนองความต้องการและความคุ้นเคยของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว แต่หากการปรับตัววัฒนธรรมเกิดขึ้นเพื่อการค้า (Cultural Commodification) ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของตน จะมีผลให้คนท้องถิ่นรับค่านิยมของนักท่องเที่ยวมาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นการลอกเลียนแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Demonstration Effect) และมีผลทำให้คนท้องถิ่นสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์และความดั้งเดิมของตนได้ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบมีส่วนร่วมของชุมชน จึงควรมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว มีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่า ชุมชนควรเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ หรือแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อจัดกิจกรรมร่วมกันโดยใส่รายละเอียดรูปแบบของกิจกรรมของแต่ละประเพณีที่ได้ดำเนินการร่วมกันมา แต่ไม่ควรทิ้งความเป็นเอกลักษณ์หรือให้คงแบบดั้งเดิม ซึ่งจะช่วยสร้างความสนใจแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น อีกทั้ง บันทึกลงในปฏิทินการท่องเที่ยวของจังหวัด

2. ด้านความสามารถในการเข้าถึง มีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่า วัด เทศบาลและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านการจัดทำสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ แนะนำให้นักท่องเที่ยว ทราบบ้านสื่อต่างๆ อีกทั้งควรปรับปรุงเส้นทางให้มีความสะดวกและปลอดภัย มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน และเข้าใจง่าย มีบริการ

รถสามล้อ รถราง รถจักรยาน หรือรถรับจ้างขนาดเล็กที่สามารถเข้าถึงได้ เพื่อชมเมือง ชมวัด และมีแกนนำคอยอำนวยความสะดวกต่อการเดินทางเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมให้แก่นักท่องเที่ยว

3. ด้านสิ่งดึงดูดใจ มีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่า วัดควรจัดประสานงานระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในการช่วยเหลือให้การสนับสนุนในเรื่องการโฆษณา ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก อีกทั้งร่วมกับคนในชุมชนสนับสนุนวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน พร้อมทั้งร่วมกันปรับปรุง บูรณะ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านความสะอาด ความปลอดภัย ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการจัดทำสตรีทอาร์ต จุดถ่ายภาพที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่า วัด เทศบาลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวควรจัดทำป้ายบอกทางหรือสถานที่ต่างๆ เช่น ที่จอดรถหรือจุดบอก ตำแหน่งกิจกรรมการท่องเที่ยว และป้ายแผนที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ชัดเจน จัดสถานที่ไว้คอยบริการต้อนรับนักท่องเที่ยวให้เพียงพอ และคอยดูแลรักษาความปลอดภัย คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ

5. ด้านกิจกรรม มีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่า ควรสร้างอัตลักษณ์การท่องเที่ยว สู่ความเป็นเลิศ ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เช่น จัดงานประเพณี กิจกรรมชุมชนสร้างสรรค์ แสดงวิถีชีวิตชุมชน สถาปัตยกรรมต่าง ๆ และถนนคนเดิน เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้เที่ยวชมวิถีชีวิต จำหน่ายของที่ระลึก ขนมหวานและกล้วยตากที่ผลิตจากคนในชุมชน โดยเผยแพร่ผ่านทางอาสาสมัครมัคคุเทศก์หรือทางระบบออนไลน์

6. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว มีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่า ควรมีการ จัดตั้ง ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารทางด้านการท่องเที่ยวตามจุดแหล่งท่องเที่ยวสำคัญต่างๆ จัดทำป้ายสื่อ ความหมาย แหล่งท่องเที่ยว และจัดทำ QR Code เรื่องเล่าของแหล่งท่องเที่ยวและข้อมูลของพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นทางเลือกในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล และแนะนำข้อมูลทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวทราบ

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมในการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งพบว่า “สัปปายะ 7” เป็นหลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลกได้ เนื่องจากสัปปายะ 7 เป็นหลักพุทธธรรมอันเป็นสิ่งที่สบาย, สบายใจ, สิ่งเอื้อต่อการอยู่ดีและการที่จะพัฒนาชีวิต, สิ่งที่เหมาะสม อันเกื้อหนุนในการเจริญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย หลักพุทธธรรม “สัปปายะ 7” จึงสามารถนำมาปรับบูรณาการใช้ในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เพราะเป็นหลักพุทธธรรมนี้มีแนวทางการพัฒนาครอบคลุมทั้งการจัดการบุคลากร สถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนได้

ในเกณฑ์การนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนากองท้องเกี่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในคั่นหายุทธศาสตร์การพัฒนากองท้องเกี่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนา จึงเสนอให้มีจุดเน้นไปที่การสร้างกลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องกับหลักสัปปายะ 7 ที่มุ่งให้เกิดการพัฒนากองท้องเกี่ยวซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 หลักการพัฒนาเชิงพื้นที่หรือการพัฒนาด้านกายภาพ คือ อาวาสสัปปายะ โคจรสัปปายะ อุตุสัปปายะ

ประการที่ 2 หลักการพัฒนาทรัพยากร คือ บุคคลสัปปายะ โภชนสัปปายะ

ประการที่ 3 หลักการมีส่วนร่วม คือ ภัสสัปปายะ

ประการที่ 4 หลักการบริการ คือ อิริยาปถสัปปายะ

การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากองท้องเกี่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนา มีกลยุทธ์การจัดการเชิงยุทธศาสตร์ 4 กลยุทธ์ ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. กลยุทธ์การพัฒนาด้านกายภาพ (อาวาสสัปปายะ โคจรสัปปายะ อุตุสัปปายะ) พบว่า ท้องถิ่นในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ต้องปรับปรุงสถานที่ท้องเกี่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืน ให้สถานที่ท้องเกี่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม เกิดความดึงดูดนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนากองท้องเกี่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมสร้างความรู้ในการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท้องเกี่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสร้างความเชื่อในการนำความรู้ด้านการพัฒนาสถานที่ท้องเกี่ยวมาบูรณาการกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จากนั้นวางแผนการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท้องเกี่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม และดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท้องเกี่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมตามที่ได้วางแผนในทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดการพัฒนาสถานที่ท้องเกี่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืน

2. กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรบุคคล (บุคคลสัปปายะ โภชนสัปปายะ) พบว่า ท้องถิ่นในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในการหลักการผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในงานสนับสนุนของหน่วยงานในท้องถิ่น ในการจัดการท้องเกี่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งสามารถเริ่มต้นจากการสร้างความรู้เกี่ยวกับหลักการให้บริการ ด้านการท้องเกี่ยวเชิงวัฒนธรรมของหน่วยงานในท้องถิ่น และอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยสร้างแนวทางการดำเนินงานร่วมกันของคนในองค์กรให้มีการปฏิบัติหน้าที่ ที่ยึดหลักการบริการในการปฏิบัติหน้าที่ในงานสนับสนุนในทุกฝ่ายเพื่อการให้บริการด้านการท่องเที่ยวที่ดี รวมทั้งอบรมเชิงปฏิบัติการมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เพื่อการเป็นผู้นำชมที่ดี และการเป็นผู้ประกอบการที่ดี มีมาตรฐานตามหลักสากล

3. กลยุทธ์การมีส่วนร่วม (ภัสสัปปายะ) พบว่า ประชาชนในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก มีส่วนร่วมในการพัฒนากองท้องเกี่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม โดยเริ่มต้นจากการสร้างความรู้ในหลักการมี

ส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมให้แก่บุคลากร สร้างความเชื่อในการนำความรู้ด้านการมีส่วนร่วมสามารถนำมาบูรณาการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้ ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคลากร ผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม และสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น จนนำไปสู่การผลักดันให้เกิดการสร้างกลุ่มหรือชมรมต่างๆ ขึ้นในพื้นที่ เช่น ชมรมคนรักบางกระท่อม ชมรมผู้ผลิตสินค้าที่ระลึก และชมรมท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น

4. กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์และบริการ (อิริยาปถสัปบายะ) พบว่า ท้องถิ่นในอำเภอบางกระท่อม จังหวัดพิษณุโลก ต้องสร้างการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ทันสมัยและเข้าถึงนักท่องเที่ยว รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากร ผู้ประกอบการและประชาชนในการพัฒนาการให้บริการที่สะดวก รวดเร็วและเหมาะสมแก่นักท่องเที่ยว โดยเริ่มจากการสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาสัมพันธ์และหลักการบริการที่เหมาะสมต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมให้แก่บุคลากร ผู้ประกอบการและประชาชน สร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากร ผู้ประกอบการและประชาชนในการพัฒนาการให้บริการที่สะดวก รวดเร็วและเหมาะสมแก่นักท่องเที่ยว อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อกออกแบบและสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ การจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น และดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ห้องสุขา สถานที่จอดรถ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ ปลอดภัย และต้องการกลับมาเที่ยวอีก

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นและน่าสนใจ มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมได้ 3 แห่ง ได้แก่ วัดสนามคลีตะวันตก ตำบลสนามคลี วัดไพรสุวรรณ และวัดโคกสลอด ตำบลบ้านไร่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมเป็นวัดทั้งหมด และเป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สภาพบริบททั่วไปของของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระท่อม จังหวัดพิษณุโลก ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) ตรงกับการศึกษาของหวน พินธุพันธ์ ซึ่งระบุว่าวัดโคกสลอดเป็นโบราณสถานสำคัญอำเภอบางกระท่อม จังหวัดพิษณุโลก เช่นเดียวกับงานวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมลุ่มน้ำน่าน” (Phinthuphan, H., 1971) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ซึ่งในงานวิจัยของธีระวัฒน์ แสนคำ ระบุว่าพื้นที่จังหวัดเลยมีจุดเด่นอยู่ที่แหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งมีความโดดเด่นและเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น ชุมชนมีรูปแบบสังคมวัฒนธรรมที่มีความสมัครสมานสามัคคีกัน มีโอกาสที่จะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยนำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (Saenkham, T., 2018) ในกรณีแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอกงชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องมีการพัฒนาศักยภาพและการวางรูปแบบการบริหารจัดการหมู่บ้านแก้ไขจุดอ่อนของหมู่บ้านโดยหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ที่มีประสบการณ์หรือเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวมาร่วมเป็นแรงสำคัญ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านให้มีความรู้ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมวางแผน เพื่อสร้างและปลูกฝังความภาคภูมิใจและความเป็นเจ้าของร่วมกันของชาวบ้าน และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งควรจัดให้มีการทดลองการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ตลอดจนการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวนำร่องภายในชุมชน (Chimlee, K., 2016) ดังงานวิจัยของ Phra Soikesorn, M.N., (2023) ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระ 9 วัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรีที่เป็นลักษณะของการท่องเที่ยวตามเทศกาลประเพณีปฏิบัติพุทธกรรมความเชื่อต่างๆ มีกิจกรรมได้แก่ ตักบาตร ไหว้พระ สืบสานและสืบทอดประเพณีสงกรานต์ รูปแบบที่ 3 การท่องเที่ยววัดเชิงพุทธ คือ รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยววันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การดูแลและฟื้นฟูสภาพจิตใจการปลูกจิตใต้สำนึกในเชิงลึกเป็นการอนุรักษ์ การรักษาและหวงแหนธรรมชาติ รวมถึงการพัฒนาจิตใจผู้ที่ได้ท่องเที่ยวเช่น การไม่ทิ้งขยะ การปลูกต้นไม้ การอนุรักษ์ เป็นต้น

สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนา ที่ได้จากการวิจัยซึ่งประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การพัฒนาด้านกายภาพ (อวาสสัปปายะ โคจรสัปปายะ อุตุสสัปปายะ) 2) กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากร (บุคคลสัปปายะ โภชนสัปปายะ) 3) กลยุทธ์การมีส่วนร่วม (ภัสสสัปปายะ) และ 4) กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์และบริการ (อิริยาพลสัปปายะ) มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระสุธีรัตนบัณฑิต (อาภาโกโร) และพระใบฎีกาสัญญา อภิวัณฺโณ (สดประเสริฐ) ที่พบว่ายุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ต้องมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมเชิงศาสนาและวัฒนธรรม การมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ มีวิถีชีวิต วิถีชุมชนและวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ก็จะทำให้เกิดแรงดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว (Phra Sutheerattanabundit (Aphakaro) & Phra Baidikasanya Apiwanuno (Sodprasert), 2016) สอดคล้องกับผลการศึกษาของชุมพล รอดแจ่ม ที่ระบุว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามีการจัดสรรงบประมาณการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านการพัฒนาทางกายภาพ ควรมีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ เส้นทางเดินทาง และสาธารณูปโภคต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยวให้พร้อมสำหรับการบริการนักท่องเที่ยว (Rodjam, C., 2013) และงานการศึกษาของของกนกพร ฉิมพลี ระบุว่าชุมชนท้องถิ่นต้องมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญเพื่อเป็นจุดท่องเที่ยวหลักของชุมชน เพราะสถานที่ท่องเที่ยวเป็นแรงผลักดันและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความพร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก (Chimlee, K., 2016)

การปรับปรุงภูมิทัศน์และจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศหรือให้เหมาะสมกับสภาพบริบทท้องถิ่นและฤดูกาลนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของพระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ ที่พบว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในกลุ่มจังหวัดล้านนาตะวันออกนั้น ต้องศึกษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นทั้งที่มีลักษณะคล้ายกันและที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันของวัดแต่ละแห่ง เพื่อสะท้อนถึงผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิง

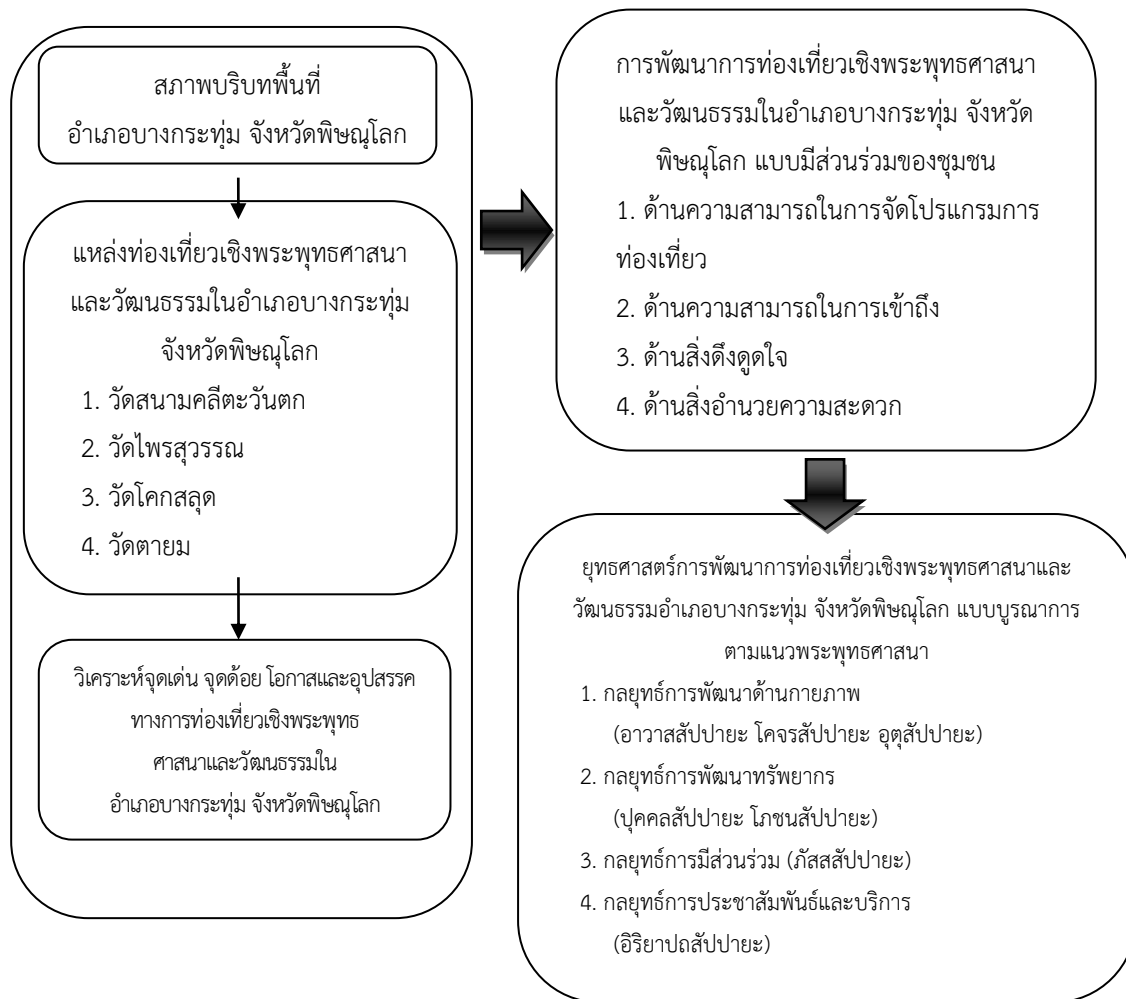
วัฒนธรรมที่มีวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเสนอแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในวัดของท้องถิ่นนั้น (Phrakru Paladsuwattanachariyakun, 2014)

กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากร (บุคคลสัปปายะ โภชนสัปปายะ) มีความสอดคล้องกับการศึกษาของชายชาญ ปฐมกาญจนา และนรินทร์ สังข์รักษา ที่พบว่าแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ควรมีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีจิตอาสาในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน (Pathomkanchana, C. & Sangraksa, N., 2015) เช่นเดียวกับการศึกษาของ พระสุธีรัตนบัณฑิต (อภากโร) และพระใบฎีกาสัญญา อภิวิญญู (สดประเสริฐ) ที่พบว่ายุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ต้องมีการพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เพราะบุคลากรในท้องถิ่นถือเป็นทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Phra Sutheerattanabundit (Aphakaro) & Phra Baidikasanya Apiwanuno (Sodprasert), 2016). ตรงกับประเด็นการพัฒนาทรัพยากรด้านอาหารหรือโภชนาการยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของมาชะ ชิตตะสังกะ และคณะ ที่พบว่าการศึกษาการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน มีแนวทางการบริหารจัดการการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน การจัดการการบริการด้านที่พักแรม และการจัดการการบริการด้านอาหาร มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากการศึกษาเชิงปริมาณ (Kittasangkha, M. et al, 2010) ซึ่งแนวคิดเดียวกันกับผลการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนชาวจีนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ของวีระพล ทองมา และคณะ ที่พบว่าชุมชนชาวจีนยูนานในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยวทั้งทางด้านที่พักแบบโฮมสเตย์ ได้ชิมและรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพอันเลิศรสของชาวจีน เช่น สุกียูนาน ขาหมูหมั่นโถและไก่ดำตุ๋นยาจีน เป็นต้น (Thongma et al, 2011)

ดังนั้น ทั้ง 4 กลยุทธ์ในยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนา ที่ได้จากงานวิจัยนี้ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ ดังได้อภิปรายมาแล้ว ที่สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนาให้เกิดความยั่งยืนได้

สรุปองค์ความรู้

ผลจากการศึกษา สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “บางกระทุ่มน่าชม : ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธ ศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก” เป็นแผนผังองค์ความรู้ได้ดังนี้

จากแผนภาพข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนา คือ

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ต้องอาศัยข้อมูลจากสภาพบริบทและแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว 2) ด้านความสามารถในการเข้าถึง 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ด้านกิจกรรม และ 6) ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว

2. ในยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบบบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนา จะประกอบไปด้วย 4 กลยุทธ์ ซึ่งเป็นการบูรณาการตามหลักสัปปายะ 7 ได้แก่ 1) กลยุทธ์การพัฒนาด้านกายภาพ (อवासสัปปายะ โคจรสัปปายะ อุตสัปปายะ) 2) กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากร (บุคคลสัปปายะ โภชนสัปปายะ) 3) กลยุทธ์การมีส่วนร่วม (ภัสสสัปปายะ) และ 4) กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์และบริการ (อิริยาบถสัปปายะ) ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก อย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของอำเภอบางกระทุ่ม สามารถนำข้อมูล ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ร่วมกับแผนปฏิบัติการที่โครงการ OTOP นวัตกรรม ของ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการไว้แล้ว เพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในอนาคตต่อไป

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในท้องที่ อำเภอบางกระทุ่มอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม มีการกำหนดวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่าง ชัดเจนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ควรร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานราชการต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำหรับหน่วยงานหรือการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน ควรสนับสนุนและเป็นผู้ที่นำข้อมูลความรู้ที่ เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ไปใช้เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในอำเภอบางกระทุ่มอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

3.1 ควรศึกษาวิจัยในพื้นที่ชุมชนในอำเภออื่นของจังหวัดพิษณุโลก ที่มีความแตกต่างทางด้านบริบท ชุมชน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ต่างกัน ซึ่งจะทำให้ทราบข้อมูล แหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอนั้นๆ และนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกันในลักษณะ เครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวชุมชนต่อไป

3.2 ควรศึกษาแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือการท่องเที่ยว ชุมชนอย่างยั่งยืนในระดับจังหวัดและระดับภูมิภาค เพื่อส่งเสริมการทำงานด้านยุทธศาสตร์และการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนร่วมกัน และสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนต่างๆ ด้วย

References

- Chimlee, K. (2016). Guidelines for the development of cultural tourism villages in Ban Taku community, Taku Subdistrict, Pak Thong Chai District. Nakhon Ratchasima Province. *Research Community Journal*, 10(1), 7-19.
- Freire, P., (1972). *Education : The Practice of Freedom*. London: Writers and Readers Publishing Cooperative.
- Kittasangkha, M. et al. (2010). *A study on the development of cultural tourism management potential in the upper northern region. Case study of Chiang Rai, Chiang Mai and Mae Hong Son provinces* (Research Report). Chiang Rai: Chiang Rai Rajabhat University.
- Misra, R.P. and Jonjo, M. (1981). *The Changing Perspective of Development Problems In Misra*. Hong Kong: Maruzen Investment Hong Kong.

- National Health Commission. (2022). *Reiterate "Community Power" is the frontline for defeating COVID-19*. Retrieved Oct 2022, from <https://www.nationalhealth.or.th/en/node/1371>>
- Pathomkanchana, C. & Sangraksa, N. (2015). Guidelines for promoting participatory cultural tourism of the Bang Luang Market community, Bang Len District, Nakhon Pathom Province. *Academic Services Journal Prince of Songkla University, Nakharin*, 26(1), 118-129.
- Phinthuphan, H. (1971). *Our Phitsanulok*. Phra Nakhon: Krung Siam Printing.
- Phra Mahanarong Soikesorn. (2023). DEVELOPMENT OF TOURISM ROUTES TO PAY RESPECT TO 9 TEMPLES IN MUEANG SUPHANBURI DISTRICT, SUPHANBURI PROVINCE. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 8(6), 114-125.
- Phra Sutheerattanabundit (Aphakaro) & Phra Baidikasanya Apiwanuno (Sodprasert). (2016). Strategy of tourism in Buddhism and culture of Thailand and ASEAN. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 1(2), 7-24.
- Phrakru Paladsuwattanachariyakun. (2014). Strategy for developing cultural tourism using temples as the center in the Eastern Lanna Provinces. *Journal of Social Academic*, 7(6), 1-15.
- Phrakru SakhonKunaporn. (2023). Impact of tourism management on local wisdom in Krathum Baen district, Samut Sakhon province. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 8(5), 220-228.
- Ponsri, S. (2002). *Community Development Process*. Bangkok: Thaiwattanapanich.
- Rodjam, C. (2013). *Arts and Culture Tourism Route, Bang Kruai District, Nonthaburi Province* (Research Report). Ratchapruke College, 2013).
- Saenkham, T. (2011). Bang Krathum: a forgotten district that is about to be revealed. *Muang Boran Journal*. 37(2), 24-30.
- Saenkham, T. (2018). *Strategy for sustainable cultural tourism development according to Buddhism of local administrative organizations in Loei Province*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Sathapanawattana, J. (2011). *Nan River Basin Culture*. Phitsanulok: Naresuan University.
- Thongma, W. et al., (2011). *Sustainable cultural tourism development of the Chinese community in the Mae Ngon River Basin, Fang District, Chiang Mai Province* (Research Report), Chiang Mai: Maejo University.
- Tirakanan, S. (2008). *Creating variable measurement tools in social science research: A guide to practice*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Tourism Authority of Thailand. (2008). *Sustainable Tourism: A Guide to the Promotion and Development of Modern Tourism*. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.

